

Länstyrelsen
Jämtlands län

Lantbruksenheten
Johan Olsson
010-2253282

Yttrande

Datum
2016-01-11

Diarienummer
281-6461-2015

Näringsdepartementet
c/o Regeringskansliet

n.registrator@regeringskansliet.se
linda.bienen@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss, ert dnr N2015/5104/DL

Statskontorets rapport – Avgifter i livsmedelskontrollen. Förslag på en mer effektiv avgiftsfinansiering (2015:17)

Sammanfattning

Länstyrelsen instämmer i bedömningen att den offentliga kontrollen av livsmedel i kommunal regi är starkt varierande mellan kommunerna vad gäller effektivitet och ändamålsenlighet samt utförande. Länstyrelsen håller dock inte med Statskontoret i alla de förslagna punkterna. Att omvandla riskklassningsmodellen till att ge antal kontrollbesök i stället för antal timmar medför en risk att kontrollen inte utförs oannonserat. Ett större utrymme för professionella bedömningar och möjligheter till efterhandsdebitering ökar risken att dåligt fungerande kommuner medvetet minskar antalet kontroller. Att samverka mellan kommunerna måste bli bättre, förutsatt att kommunerna fortsatt ska utföra livsmedelskontroll, är en självklarhet. Länstyrelsernas insatser för att öka samverkan inom länet kan definitivt bidra till att kontroll utförs, allra helst med det tunga kortet som överläggningar med landshövdingen utgör. Ytterligare påtryckningar för att få till stånd nödvändig samverkan för att få en fungerande kontroll ska utövas av Livsmedelsverket. Livsmedelsverket bör få utökade befogenheter samt bidra med utbildning av chefer inom kontrollen.

Synpunkter på specifika avsnitt i Statskontorets förslag

7.2.2

Kontrolltimmar

Enligt kontrollförordningen (EG) nr 882/2004 ska offentlig kontroll genomföras utan förvarning. På ett lite långsökt vis kan den inte helt begripliga nuvarande avgiftsmodellen medverka till att så sker. Får en företagare i förväg besked om ett antal kontrollbesök, kan företagaren när de årliga kontrollbesöken avverkats lugnt räkna med att det inte blir någon fler kontroll under innevarande år. Detta minskar graden av överraskningsmoment.

Specifika risker och större utrymme för professionella bedömningar

Den föreslagna avgiftsmodellen ger företagaren möjlighet att, genom god skötsel av anläggningen, påverka behovet av kontroll. Detta ser Lännsstyrelsen som positivt då det är ett mycket handgripligt incitament för företagaren att förbättra livsmedelssäkerheten.

Större utrymme för professionella bedömningar kopplade till de specifika riskerna i föreslagen riskklassningsmodell kan dock föra med sig en risk i kommuner där kontroll inte genomförs i tillräcklig omfattning och där fokus på livsmedelskontroll är låg. I sådana kommuner kan pressen på att utföra någon form av kontroll på samtliga anläggningar medföra en risk för att anläggningarna, genom det utökade utrymme som ges för professionella bedömningar, systematiskt klassas ner. Detta skulle medföra att antalet kontrollbesök per anläggning felaktigt minskar.

Lännsstyrelsen vill även påpeka att det kommer att ta lång tid och kräva betydande insatser att omklassa samtliga anläggningar om ett helt nytt riskklassningssystem tas i bruk.

7.3.2

Efterhandsbetalning

Lännsstyrelsens åsikt är att hel eller delvis efterhandsbetalning skulle vara ett alternativ för (framförallt större) kommuner där offentlig kontroll i tillräcklig omfattning redan utförs. För (framförallt mindre) kommuner där kontroll inte utförs i tillräcklig omfattning är efterhandsbetalning däremot direkt olämpligt. Grundproblematiken med den svenska livsmedelskontrollen är att kontrollen helt enkelt inte utförs, vilket medför ökade risker för människors hälsa. Det är denna grundproblematik som bör vara fokus och inte hurvida företagaren upplever bristande legitimitet eller begriplighet i betalningssystemet.

Statskontoret fastställer initialt i rapporten att resursbrist är den främsta förklaringen till utebliven kontroll. Det föreslagna systemet med att möjliggöra efterhandsbetalning för kommuner där kontrollen redan i utgångsläget är undermåligt fungerande, motverkar syftet, då tillräckliga resurser helt enkelt inte krävs in. Visst kommer staten (lännsstyrelserna och Livsmedelsverket) genom revisionssystemet fortsätta att lägga press på kommunerna att utföra en ändamålsenlig och effektiv kontroll i tillräcklig omfattning, men det finansiella incitamentet för företagarna att lägga press på kommunen kommer försvinna.

7.4.3

Öka lännsstyrelsernas insatser för samverkan inom länet

Lännsstyrelsen delar Statskontorets uppfattning om att, så länge livsmedelskontrollen är arrangerat på befintligt sätt, så har Lännsstyrelsen en viktig funktion att fylla vad gäller samordning. Lännsstyrelsen bör kunna skapa sig ett underlag att bedöma vilka

kommuner som är i störst behov av samverkan mot bakgrund av analyser av revisionerna som utförs inom livsmedelskontrollen, samt med signaler från Livsmedelsverket baserade på myndighetsrapporteringen från kommunerna. För att kontinuerligt kunna göra detta behöver dock mer personal på Länsstyrelsen arbeta med livsmedelsområdet. Regeringens utvidgade uppdrag till Länsstyrelsen behöver åtföljas av motsvarande finansiella medel. Att landshövdingen kallar till överläggningar mot bakgrund av underlaget ger en skarp signal till berörda kommuner och höjer status på arbetet i livsmedelskontrollen.

Kommunerna bör kunna samverka inom en rad punkter, även utan nämndsammanslagningar och dylikt. Exempel på samverkansmöjligheter är gemensamma provtagningsplaner, byte av inspektörer, kompetensbank, ersättare vid sjukfrånvaro, lån av utrustning, byte av kontrollobjekt, gemensamma dokumentmallar, et cetera. Landshövdingens överläggningar och den förhoppningsvis ökade samverkan som följer av detta, bör prövas innan lagstiftningsinstrumentet som nämns i avsnitt 7.4.2 övervägs.

7.5

Livsmedelsverkets befogenheter och agerande

Länsstyrelsens upplevelse är att Livsmedelsverket har blivit mer aktivt i sitt agerande, men ser att utvidgade befogenheter att ta över kontrollverksamheten samt att förena förelägganden med vite, skulle vara av godo. Livsmedelsverket borde dock även bli mer aktivt inom utbildningsområdet, då speciellt på chefsnivå. Många inspektörer arbetar med chefer som inte har kompetens inom livsmedelsområdet. Cheferna bör få den utbildning som krävs för att dessa ska kunna ta sitt ansvar för exempelvis kontrollplaner och kompetensförsörjning.

De som deltagit i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Jöran Hägglund med länsveterinär Johan Olsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Susanna Löfgren och biträdande länsråd Bengt-Åke Strömquist deltagit.

Jöran Hägglund
Landshövding

Johan Olsson
Länsveterinär